

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. D. Magistri Petri Lombardi Novariensis Episcopi
Parisiensis. Sententiarvm Libri IV. quibus vniuersæ
Theologiæ summa continetur**

Petrus <Lombardus>

Mogvntiæ, 1632

Rvbricæ Secvndi Libri Sententiarvm

urn:nbn:de:hbz:466:1-38829

RUBRICÆ SECUNDI LIBRI
SENTENTIARVM

- Q**UÆ ad mysterium diuinae unitatis atque trinitatis, licet ex parte, cognoscendum pertinere noscuntur, quantum valuimus diligenter executi sumus. Nunc ad considerationem creaturarum transeamus.
- DISTINCT. I.**
Quod unum est principium rerum & non plura. *A*
Quid sit creare, quid facere. *B*
Ibid *B*
Secundum quam rationem dicuntur de Deo huiusmodi verba, agere, facere. *B.C.D.*
Quare rationalis creatura facta sit, id est, homo, vel angelus. *F.G.H.*
Quomodo dicitur homo factus propter reparationem angelici casus. *I*
Quare ita homo sit institutus, ut unita sit anima corpori. *K.L.E.D*
- DISTINCT. II.**
De angelis, quando facti sunt. *A.B.*
Quod nihil factum est ante cælum & terram. *C*
Quod simul cum tempore & cum mundo ceperit spiritalis creatura & corporalis. *D.E*
Vbi angeli mox creati fuerint. *F*
Quod simul creata est visibilia materia, & inuisibilia natura, & utraq; informis. *G*
Quomodo dixit lucifer, ascendam in cælum *H*
- DISTINCT. III.**
Quales facti fuerint angeli. *A*
An omnes angeli fuerint aequales in essentia, sapientia, & libertate arbitrii. *B*
Quæ communia & aequalia habuerunt angeli. *C*
An boni vel mali creati sint, & an aliqua mora fuerit inter creationem & lapsum. *D.E.F.*
De triplici sapientia angelorum ante casum vel confirmationem. *G.H.*
An aliquam habuerunt Dei dilectionem vel sui ante casum. *I*
- DISTINCT. IIII.**
An perfecti & beati creati sint, an miseri & imperfecti. *A.B.*
- DISTINCT. V.**
De confirmatione & conuersione stantium, & auersione & lapsu cadentium. *A*
De libero arbitrio breuiter tangitur. *B*
An aliquid datum fuerit stantibus, quo conuerterentur. *B.C.*
Qua gratia indigebant angeli, & qua non. *D*
An lapsi.

An lapsis sit imputanda auer-
 fo. E.F. scientia diaboli valent, quae est eis à
 Deo.
 Vtrum beatitudinem, quam ac-
 ceperunt in confirmatione stantes,
 meruerunt per aliquam tunc ap-
 positam gratiam. G rum. G

DISTINCT. VI.

Quod de maioribus & minori-
 bus quidam ceciderunt, inter quos
 vnus fuit celsior, scilicet lucifer. H.I
 Quod non sunt creatores, licet
 per eos magi ranas & alia fecerunt,
 sicut nec boni: etsi per eorum myste-
 rium fiunt creature. H.I

Unde & quomodo deiecti sunt
 A Quod solus Deus sic operatur
 B creationem rerum sicut iustifica-
 C tionem mentis. K

Quare non est eis concessum ha-
 bitare in caelo vel in terra. C
 De pralationibus demonum. D
 An omnes daemones sint in hoc
 aere caliginoso, vel aliqui in infer-
 no. E.F

DISTINCT. VIII.

De potestate Luciferi. G
 An daemones semel victi à san-
 ctis ultra accedant ad ipsos, vel
 ad alios. H

Vtrum omnes angeli corporei
 sint. A
 De formis, in quibus apparuit
 De⁹, & de aliis in quibus angeli ap-
 parent. B

DISTINCT. VII.

Vtrum boni angeli peccare, vel
 mali rectè viuere possint. A
 Quod cum vtrig³ habeant libe-
 rum arbitrium: non tamen ad v-
 trumq³ flecti possint. B

Quod Deus in specie, qua Deus
 est, nunquam apparuit mortali-
 bus. C.D

DISTINCT. IX.

Quod boni post confirmationem
 liberius habent liberum arbitrium
 quam ante. C
 An possint ex natura peccare si-
 cut ante. D
 Quibus modis angeli mali no-
 scant veritatem temporalium re-
 rum. E

Quomodo dicuntur daemones in-
 trare homines. F
 De ordinum distinctione. A
 Quid appelletur ordo, & quae sit
 ratio cuiuscunque nominis. B

Quod nomina illa sumpta sunt
 à donis gratiae nō propter se, sed pro-
 pter nos eis data. C.D

Vtrum hi ordines ab initio crea-
 tionis distincti fuerint. E

Vtrum

Vtrum omnes angeli eiusdem ordinis sint aequales.

De quatuor modis diuinae operationis.

Quomodo dicat scriptura, decimum ordinem compleri debere de hominibus.

DISTINCT. XIII.
De primo distinctionis operum.

Vtrum homines assumantur iuxta numerum stantium vel lapsorum.

De luce facta primo die, si spiritalis an corporalis fuerit.

DISTINCT. X.

An omnes caelestes spiritus mitantur.

Quibus modis accipitur dies. De naturali ordine comparationis dierum, & de illo, qui pro mysterio introductus est.

An Michael, Gabriel, & Raphael, sint nomina ordinum vel spirituum.

De intelligentia horum verborum, Dixit Deus.

DISTINCT. XI.

Quod animae singulae habent angelum bonum ad custodiam, malum vero ad exitium.

DISTINCT. XIII.
De opere secunde diei, quae factum est firmamentum.

Vtrum angeli proficiant in merito, & premio vsque ad iudicium.

Quod caelum tunc factum debet intelligi.

DISTINCT. XII.

De distinctione operum sex dierum.

De qua materia factum sit. Quomodo aquae possunt esse super caelum, & quales sint.

Quod alii senserunt omnia simul facta in materia & forma: alii per interualla temporum.

De figura firmamenti. Quare tacuit scriptura de benedictione operis huius diei.

Quomodo per interualla temporum res corporales condita sunt.

De opere tertiae diei, quando aquae congregatae sunt in vnum locum, cum multa sint maria & flumina.

Quo sensu tenebrae dicantur esse aliquid, & quo dicantur non esse aliquid.

De opere quarta diei, quae facta sunt in signa & tempora. Quomodo accipiendum sit illud.

Quare illa materia confusa sit dicta informis, & vbi ad esse producit, & quantum in altum ascenderit.

DISTINCT. XV.
De opere quinta diei, quae facta sunt natatilia & volatilia.

De opere sexta diei, quae creata sunt animalia & reptilia terrae.

- De venerosis & noxiis animalibus. B
 Quare homo extra paradysum creatus, in paradysum sit positus. C
 Vtrum minima animalia tunc creata fuerunt. D
 Quare post omnia factus est homo. E
 De sententia illorum, qui simul omnia facta esse contendunt. ibid. li.
 Quomodo intelligenda sit requies Dei. F
 Quomodo accipiendum sit, quod dicitur: Deus complese opus suum septima die, cum tunc quieverit. G
 Quomodo omnia facta à Deo dicantur valde bona. H
 De sanctificatione septimæ diei. I
- DISTINCT. XVI.**
 De hominis creatione. A
 Qualis factus sit homo. B
 De imagine & similitudine, ad quam factus est homo. C, D
 Quare homo dicitur imago, & ad imaginem: filius vero non ad imaginem. E
- DISTINCT. XVII.**
 De creatione animæ: an de aliquo facta sit. A
 De inspiratione & insufflatione Dei quando facta fuerit animæ, an in corpore vel extra. B
 In qua etate factus est homo. D
- Quibus modis paradysus accipitur. F
 De ligno vitæ. F
 De ligno scientiæ boni & mali. F
- DISTINCT. XVIII.**
 De formatione mulieris. A, B
 Quare de latere viri, & non de alia parte corporis formata sit. C
 Quare dormienti viro, & non vigilianti subtracta sit costa. D
 Quod de costa multiplicata in se sine additamento extrinseco facta fuerit. E
 De causis superioribus & inferioribus. E
 De causis, que in Deo sunt simul & in creaturis, & de his que in Deo tantum sunt. F, G
 De anima mulieris, que non est ex anima viri: quia animæ non sunt ex traduce. H
- DISTINCT. XIX.**
 De statu hominis ante peccatū, qualis fuit secundum corpus & qualis post peccatū. A
 Quomodo dicitur homo factus in animam viventem. A
 Corpus hominis ante peccatū mortale & immortale erat: post peccatū, mortuum. A
 Vtrum immortalitas, quam tunc habuit, fuerit, de conditione

natura, an ex gratia beneficio.

DISTINCT. XXII.

Si posset homo viuere semper vtens aliis lignis, & non de ligno vite Deo non mandante, vt de illo ederet.

De origine illius peccati.

De mulieris elatione.

De viri elatione.

Quis magis deliquerit, vir an mulier.

De immortalitate corporis.

De ignorantia excusabili vel inexcusabili.

DISTINCT. XX.

De modo procreationis filiorum si non peccassent primi homines.

An voluntas precesserit illud peccatum.

DISTINCT. XXIII.

Quare in paradyso non conierunt.

Quare Deus permisit hominibus tentari, quem sciebat casurum.

De modo translationis in melius si non peccassent.

Qualis fuerit secundum animam homo ante peccatum.

Vtrum in perfectione stature & vultus membrorum procrearentur filii.

De triplici scientia hominis ante lapsum.

Vtrum etiam in sensu paruuli nascerentur.

Vtrum homo prescius fuerit eorum, quae sibi futura erant.

De duobus bonis, altero hic dato, altero promisso.

DISTINCT. XXIV.

DISTINCT. XXI.

De inuidia diaboli, qua ad tentandum accessit.

De gratia hominis & potentia ante casum.

De forma in qua venit.

De adiutorio homini in creatio-
ne dato quo stare poterat.

De calliditate serpentis.

De libero arbitrio.

Vtrum elegerit serpentem, vt per eum tentaret diabolus.

De sensualitate.

De modo tentationis.

De ratione & partibus eius.

De duplici specie tentationis.

De simili ordine peccandi in nobis, & in primis parentibus.

Quare peccatum hominis, & non angeli remediabile sit.

Quod in nobis est vir, & mulier, & serpens.

Quod non solum viro praeceptum fuit datum.

De spiritali coniugio viri, & mulieris in nobis.

Qualiter per ista tria in nobis committitur tentatio.

Quando mulier manducat solo cibum vetitum.

Quan-

- Quando etiam vir manducat. *Quod cogitatio boni precedit fi-*
dem. H
 ibip. *Quando sit veniale vel mortale* *Quod intellectus & cogitatio-*
peccatum. I *nem boni, & dilectionem praeue-*
nit. H
 Quibus modis accipitur, sensua- *An per liberum arbitrium bonū*
 litas in scriptura. L *operatur homo sine gratia.* H
 DISTINCT. XXV. *Vtrum vna & eadem gratia sit,*
 Definitio liberi arbitrii secun- *qua dicitur operans & cooperans.*
 dum Philosophos. A.B.C
 Qualiter in Deo accipitur libe- *Quomodo gratia meretur au-*
 rum arbitrium. D *geri.* K
 Quod angeli & sancti liberum *De tribus generibus bonorum.*
 habent arbitrium. E *In quibus bonis sit liberum arbi-*
 Quod liberius erit liberum arbi- *trium.* L
 trum, quando peccare non pote- *De differentia libertatis liberi*
 runt. E *arbitrii secundum diuersa tempo-*
 De differentia libertatis liberi *ra.* F *ctus eius.* A
 arbitrii secundum diuersa tempo- *De gratia, qua liberat volunta-*
 ra. F *tem, si virtus est vel non.* C
 De quatuor statibus liberi ar- *Quomodo ex gratia incipiunt*
 bitrii. G *bona merita: & de qua gratia hoc*
 De corruptione liberi arbitrii *intelligatur.* D
 peccatum. H *Quod bona voluntas gratiae prin-*
 De tribus modis libertatis liberi *cipaliter est.* E
 arbitrii, à necessitate, à peccato, à *Qua ratione dicitur fides mere-*
 miseria. I K.L.M *ri iustificationem.* F
 De libertate, quae est ex gratia & *De muneribus virtutum, & de*
 quae ex natura. N.O *gratia quae non est, sed facit me-*
 DISTINCT. XXVI. *ritum.* G.H
 De gratia operante, & cooperā- *Quotidie est vsus virtutis & libe-*
 te. A *ri arbitrii: sed virtutis principalis*
 Quid sit voluntas. C.B *nam praeueniens.* L
 Qua sit gratia voluntatem bo- *Quidam putant virtutes bonos*
 nis praeueniens. D *vsus esse liberi arbitrii, id est, actus*
 Quod bona voluntas, quae prae- *meatus.* K.L
 uenit. E.F.G

DISTINCT. XXVIII.

De heresi Pelagiana.

A p a.

Quomodo Pelagiani dictis Augustini vtuntur in testimonium sui erroris.

B. C

Quomodo Augustinus verba illa: determinet in retractationibus.

De heresi Iouiniani & Manichæi, quas collidit Hieronymus.

H

DISTINCT. XXIX.

Vtrum homo ante peccatum egerit gratia operante, & cooperante.

A

Si homo ante lapsum virtutes habuerit.

B

De eiectione hominis de paradiso.

C

Quomodo intelligendum sit illud, ne sumat de ligno vitæ, & viuat in æternum.

D

De flammeo gladio ante paradysum posito.

E

An ante peccatum homo comederit de ligno vitæ.

F. G

DISTINCT. XXX.

Quod per Adam peccatum, & à patribus transeat in filios: an sepeña transit in posteros.

A

Vtrum illud peccatum, quod trāsit, fuerit originale vel actuale.

B

Quidam putant fuisse actuale.

B

Quomodo assignant illud intras se in mundum.

C

Quod originale peccatum vere fuit, quod transit in posteros.

D

Quid sit originale peccatum.

E

Quod originale peccatum est ca

Quod originale peccatum dicitur fomes peccati, id est, concupiscentia.

Quid nomine concupiscentia intelligitur, quæ fomes est peccati.

Quod per Adam originale peccatum intrauit in omnes, id est, concupiscentia.

An sit originale peccatum, in quo omnes peccauerunt.

Ex quo sensu dictum est per inobedientiam vitus multi sunt constituti peccatores.

Quod originale peccatum in Adam fuit, & in nobis est.

Quomodo omnes dicuntur in Adam fuisse, quando peccauit, & ex eo descendisse.

Quod nihil extrinsecum conuertatur in humanam substantiam, quæ est ex Adam.

DISTINCT. XXXI.

Quomodo originale peccatum à patribus transeat in filios: an secundum animam: an secundum carnem.

Quod per carnem introducit peccatum: & quomodo, ostendit.

Carnis corruptionis causam ostendit, ex qua peccatum fit in anima.

Quare dicitur peccatum esse in carne.

Vtrum

Virum causa originalis peccati, quæ est in carne, sit culpa vel pœna.

E F G

Quare dicitur originale peccatum.

H I

DISTINCT. XXXII.

Quomodo originale peccatum dimittitur in baptismo.

A B

Utrum fœditas, quam ex libidine trahit in baptismo diluatur.

C

Utrum illius concupiscentiæ Deus sit author.

D

Quare illud peccatum imputetur anime.

E

Utrum illud peccatum sit necessarium vel voluntarium.

F

Quare Deus iungit animam corpori sciens eam demaculari.

G

An anima sit talis, qualis à Deo creatur.

H

An animæ ex creatione sint in donis naturalibus æquales.

I

DISTINCT. XXXIII.

An peccata omnium precedentium Patrum paruuli originaliter trahant, ut peccatum Adæ.

A

B C

Quomodo in illo primo vno peccato plura reperiuntur.

D E

An peccatum Adæ sit grauius ceteris.

F G

An illud peccatum sit primis parentibus dimissum.

H

Quomodo peccata parentum visitentur in filios, & non visitentur.

I K L M N

DISTINCT. XXXIII.

De peccato actuali.

A

Quæ fuerit causa secundaria primi peccati.

B

Quæ fuerit secundaria causa malorum.

C

Quod nisi in bona re sit malum.

D E

Quod in his fallit dialecticorum regula de contrariis.

E G H

DISTINCT. XXXV.

Quid sit peccatum.

A B C

Utrum malus actus in quantum peccatum est, sit corruptio vel priuatio boni.

D E F G H I K

Quomodo peccatum possit corrumpere bonum, cum nihil sit.

L M

Qualiter se homo elongat à Deo.

N

An pœna sit priuatio boni.

O

DISTINCT. XXXVI.

Quod quedam simul sunt peccata & pœna peccati: quedam peccata & causa peccati.

Alia vero peccata & causa & pœna peccati.

A

An peccatum sit causa peccati in quantum peccatum est.

B

Quod non omne peccatum est pœna peccati.

C

Utrum peccata aliqua essentialiter sint sine peccato.

D E

Quod cum peccatum sit pœna peccati, peccatum est ab homine: pœna à Deo.

F

De quibusdam, quæ indubitanter sunt peccata & pœna, & in quantum eas patimur peccata non sunt.

G H I

I D I

DISTINCT. XXXVII.

Quod aliqui putant malos actus
nullo modo esse à Deo. A.B.C

Ex quo sensu dictum sit, Deus
non est mali auctor. D.E

DISTINCT. XXXVIII.

De voluntate & eius fine. A

Quid sit bonus finis, scilicet cha-
ritas. B

Quod omnes bonae voluntates v-
num finem habent, & tamen qua-
dam diuersos fines sortiuntur. C

De differentia voluntatis, & in-
tentionis, & finis. F.G

DISTINCT. XXXIX.

Quare voluntas dicitur pecca-
tū, cum sit de naturalibus, quorum
nullum aliud peccatum est. A

Quare actus voluntatis sit pec-
catum, si aliarum potentiarum nō
sunt peccata. B

Ex quo sensu dicitur naturali-
ter omnis homo velle bonum. C

DISTINCT. XL.

An ex fine omnes actus pensari
debeant, A

Ex quo affectu vel fine omnes
sint boni vel mali. B.C.D

DISTINCT. XLI.

An omnis intentio, & actio in-
fidelium sit mala. A.B

Quibus modis dicatur bonum. C

Quomodo intelligitur illud pec-
catum adeo est voluntarium, vt nul-
lo modo sit peccatum, si non sit vo-
luntarium. D

Et illud, nusquam nisi in volun-
tate peccatum est.

Et item, non nisi in voluntate
peccatur.

Quod mala voluntas est volunta-
rium peccatum.

DISTINCT. XLII.

An voluntas & actio mala in e-
odem, & circa idem sint vnum pec-
catum vel plura. A.B.C

Si peccatum ab aliquo commis-
sum in eo sit, vsquequo poeniteat. C

Quibus modis accipiatur rea-
tus. E

De modis peccatorum. F

Quomodo differant delictum &
peccatum. G

De septem principalibus vitii-

De superbia.

Quomodo superbia dicatur ve-
dix omnium malorum, & cupi-
ditas: cum superbia non sit cupi-
ditas. I

DISTINCT. XLIII.

De peccato in Spiritum S.

Vtrum omnis obstinatio sit pec-
catum in Spiritum S.

Qualiter accipiatur peccatum
in Spiritum sanctum. C.D

DISTINCT. XLIII.

De potentia peccandi, an sit homi-
ni vel diabolo à Deo. A

An aliquando resistendum
potestati. D

FINIS.

PETR